

SORULARLA İSLAMOFOBİ - 3

Sorularla İslamofobi konumuza geçen sayıdan kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Bu sayımızda da İslamofobi konusunu sorularla işlemeye devam ediyoruz. Geçtiğimiz iki sayıda İslam kavramının kökenine ve içeriğine değindik. Şimdi ise “Din” nedir ve insanlığa nasıl aktarılması gerektiği üzerinde duracağız. Elinizdeki sayı ve bir sonraki sayının konusu bu olacaktır. Sorularımızı yanıtlamaya geçebiliriz:

16- Allah'ı Birlemek Neyi Gerektirir?

Dinin özü, iliği ve en temel ilkesi tevhiddir. Tevhid yoksa ortada din yoktur hurafe ve yalan vardır. Allah'ın bir ve tek olduğunu vurgulamayan, şirkten kaçınmayan hiçbir kişi ya da kuruluş insanlığa huzur vaat edemez, yıkım ve fesat getirir.

Şunu çok iyi bilelim ki; “La İlahe İllallah” “Allah vardır” demek değildir. O'na denk, aynı özellikleri taşıyan ve O'nun sıfatlarını üzerinde bulduran hiçbir varlık yoktur anlamını da içermektedir. Bizleri Müslüman yapan Allah'ın var olduğuna inanmamız ve ona ibadet etmemiz değildir. Allah'tan başka ibadete layık ilah olmadığına inanmamızdır. Yine tevhid, sayısal anlamda bir Allah'tan bahsetmek değildir, bu zaten tartışmasız bir hakikattir. “Tevhid inancı” Allah'ın hiçbir sıfatında eşi-benzerinin olmadığını, kendisindeki özelliklerin hiçbir yaratılmışta bulunmadığını, tek egemen güç olduğunu kabul etmektir.

Yüce Allah'ın ölçülerini, emir ve yasaklarını görmezden gelmek ve karşı tavır almak O'nun otoritesini reddetmektir ve tevhidi ortadan kaldıran bir durumdur. “Al-

lah'tan başka ilah yoktur”, “Allah tektir” ve “Tek büyük, Allah'tır” dediğimizde şunları anımsamalıyız:

- Allah'ın eşi – benzeri, ortağı, yardımcısı ve bir dengi yoktur, kulları ile arasında hiçbir aracı yoktur, O herkese ulaşır, isteyen herkesi de kendisine ulaştırır, O hiçbir şeye benzemez ve hiçbir şey de O'na benzemez. O'nu tanımlayacak hiçbir örnek yoktur, O kendisini nasıl anlattı ise öyledir. (Furkân 25/1-3; Hadîd 57/1-6; Haşr 59/22-24; Bakara 2/255).
- Allah'tan başka yaratıcı ve evrenin yöneticisi yoktur, kâinatın tasarrufu sadece O'nun elindedir tüm doğa olaylarının oluşumuna ve gelişimine sadece O müdahale eder. (Tevbe 9/116; Bakara 1/255; Fâtır 35/40-41; Kasas 28/70-73; Rûm 30/19-27).
- Allah'tan başka duaları kabul eden, canlıları düşükleri zor durumdan kurtaran ve olağanüstü yollarla yardım gönderip imdatlarına yetişen sadece Allah'tır. Varlıkların en gizli hallerini, gönüllerde saklı bulunan her düşüncüyü ve içinde bulunduğumuz tüm duyguları eksiksiz bilir. (Âl-i İmrân 3/29; Fâtır 35/13-14; Neml 27/59-65; En'âm 6/17-18; A'râf 7/191-198).
- Cezalandırma ve mükâfatlandırma sadece O'ndan gelir, O'nun olmasını emrettiği her şey olur, olmasını engellediği hiçbir şey olamaz. Allah bizim sahibimizdir, hatta tüm sahip olduklarımızın asıl sahibi yine O'dur. İbadetleri tek hak eden O'dur. Din sadece O'nundur, yani itikâdi esaslarımızı, tüm hayatımıza yön veren emir ve yasakları, haram-helal ve mübah sınırlarını sadece Allah belirleyebilir. Kaynağını Kur'an'dan

alan bu din anlayışına “Dini Allah’a Halis Kılma”, O’nun tek söz sahibi, ortağı olmayan otorite kabul etme denilir. (Furkan 25/25-26; Nahl 16/49-54; Zümer 39/3,11-15, 46; En’âm 6/ 95-106).

- O’ndan başka şefaathimiz, kurtarıcımız, rabbimiz, ilahımız, melikimiz, koruyucumuz, rızkımızı veren, korktuğumuz, velimiz, vekilimiz, yol göstericimiz, sığınacağımız, aydınlık kaynağımız ve medet umduğumuz hiçbir kimse yoktur. Melek ya da peygamber de olsa O’na yakın hiç kimse bu özelliklere sahip değildir (Zümer 39/19, 43-44; En’âm 6/51; Lokmân 31/33 Neml 27/59-65)

- Yaşamımızı düzenleyen emir ve yasakları yalnız O koyar, sorgulanamayan ve ilkeli hareket eden yüce Allah’ın hükümleri her şeyin üzerindedir, O’nun kanunlarını ve ilkelerini kabullenmeyen ya da başkalarını da O’nun gibi sorgulanamaz kabul eden, asla O’na Müslüman olamaz (Tîn 95/8; Mâide 5/43-47; A’râf 7/54; Nisâ 4/65; Nûr 24/ 46-53).

- Her zaman en yüce olan O’dur, her zaman doğruyu söyler, her şeyi bilir ve görür, gaybı yalnız O bilir, hayat veren de hayattan alan da ve diriltecek olan da O’dur. Tüm varlıklar O’na muhtaçtır, O kimseye muhtaç değildir. Tüm canlı ve cansız her şey, varlığını O’nun koyduğu tabiat yasalarına göre sürdürür ve sonlandırır. Bütün varlıkları şekillendiren, ölçülendiren ve onların varlık amacını belirleyen O’dur (Enbiyâ 21/18-29; Tâ-hâ 20/1-8; Yasin 36/81-83; En’âm 6/ 2; Kamer 54/49; Yunus 10/4-109).

- Merhamet edenlerin en merhametlisi O’dur. İnsana her şeyden daha yakındır ve tek dostudur. Güvenilmeyi, sonsuz sevmeyi, ilgi gösterilmeyi, özlenmeyi, kendisi uğruna yaşanmayı ve ölmeyi herkesten fazla hak eden tek varlık Allah’tır. Tek kutsal, övgüyü ve teşekkür edilmeyi tek hak eden O’dur (Mü’minûn 23/116-118; Kâf, 50/16; Tevbe 9/111; En’âm6/1, Bakara 2/161-165).

- Din gününün sahibi O’dur, hiç kimseyi hiçbir sıfatına ortak etmez, göklerde ve yerde, dünya da ve ahirette iktidarda olan tek egemen O’dur. Dünyada ve ahirette yargılamayı sadece O yapar. Hiçbir kimse O’nun verdiği kararı bozamaz, değiştiremez ve değiştirmesi için etki edemez. (Al-i İmran 3/26-27; Mü’min 40/15-21, 61-68; İnfitâr 82/ 17-19; Fatıha 1/3-4)

“Allah’ı birlemek” derken, aslında yukarıda dile getirilen hususları kast ederiz. Kur’an’ın vurguladığı tevhi-din işte bu özü bu ilkeler çerçevesiyle çizilmiştir; ancak ... **İnsanların çoğu ayetlerimizden habersizdir.** (Yûnus 10/92)

17- Allah’ın Ayetleri İnsan Fıtratını Nasıl Etkiler?

İnsanlara Allah’ın ayetleri ile gitmek ve onları Allah’ın ayetleri ile baş başa bırakmak son derece önemlidir. Örneğin su hakkında bir kitap yazdığımızı düşünelim, yeryüzünün ve insanın 4/3’ünün suyla kaplı olduğunu,

suyun kimyasını ve canlılar için ne kadar vazgeçilmez olduğunu anlatalım. Bu kitabı okuyan kişi su hakkında her şeyi bilir ancak onun lezzetini içmeden bilemez. Sıcakta kavruan bir kişi bu kitabı okursa susuzluğu gitmez.

Bir insana suyu anlatmanın en etkili yolu kana kana içmesini sağlamaktır. Bizim yüzlerce sayfada anlatmaya çalıştığımız suyun hakikatini bütün hücrelerine hissettirecektir. Çünkü su Allah'ın ayetidir. Allah, insanı kendi sözlerini kabul edebilecek bir tabiatla yaratmıştır. Dolayısıyla insan Allah'ın ayetlerini gördüğü an fıtratı onu tanır ve hemen benimser. Tıpkı bir mıknaşın demiri kendisine çektiği gibi Allah'ın ayetleri de insanı kendisine çeker.

Kur'an şöyle der: **Kalpler Allah'ın zikri ile yatıştır tatmin olur.** (Ra'd 13/28)

Bir konu hakkında konuşurken kendi kanaatlerimizi ya da başkalarının kanaatlerini ön plana çıkarmaktan kaçınmalıyız. Konuşmalarımız mutlaka Allah'ın ayetleri ile olmalı ve muhatabımız bizi değil Allah'ın ayetlerini görmelidir. Aksi halde hayal ürünü menkıbe ve masallarla nasihat ettiğimizi sanırız. Oysa bu sudan anlatıp bir bardak su vermemeye benzer.

Bizler Allah'tan daha güzel konuşamayacağımız gibi bir gerçeği de Allah'tan daha iyi anlatamayız.

Yüce Allah şöyle buyurur: ... **Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?** (Nisâ 4/125)

İnsanların ilgilerini çeken ayetlerin ruha yaptığı etkidir, insan doğasına tesir eden bizim ölümlü sözlerimiz değil Allah'ın ölümsüz ve hikmet dolu kelimeleridir. Öyleyse insanlara Kur'an anlatırken farkında olmadan Kur'an işle arlarına girmeyelim. Biz aradan çekilelim muhatabımız vahyin aydınlığı ile baş başa kalsın.

18- Allah'ın Görsel Ayetleri Var mı?

Ayet denilince ilk olarak aklımıza Kur'an surelerini oluşturan cümle ya da cümleler kümesi gelir. Bu doğ-

rudur fakat eksiktir. Ayetin; iz, eser, alamet, nişan, belge, işaret, delil ve belirti gibi anlamlara gelir.

Bütün varlıklar Allah'ın sanat eseridir. Yaratılan her şeyde Allah'a işaret eden belge ve delil vardır, her bir varlık kendi üzerinde Allah'ın izini ve imzasını taşır. Evrendeki her şey Allah'ın görsel ayetidir. Kur'an bu durumu şöyle anlatır:

Sizi bir topraktan yaratması O'nun ayetlerindedir. Sonra da siz şimdi yeryüzünde dağılıp yayılan insanlar oluverdiniz. Sizin için nefislerinizden kendilerine ısınırınız diye eşler yaratması, aranızda bir sevgi ve merhamet koyması O'nun ayetlerindedir. Şüphesiz ki bunda düşünecek bir kavim için nice ibretler vardır. Göklerin ve yerin yaratılışı ile dillerinizin ve renklerinizin farklı oluşu da O'nun ayetlerindedir. Şüphesiz ki bunda bilenler için nice ibretler vardır. Yine gecede ve gündüzde uyumanız ve lütundan nasip aramanız da O'nun ayetlerindedir. Şüphesiz ki bunda dinleyecek bir kavim için nice ibretler vardır. Yine O'nun ayetlerindedir ki, size hem korku ve hem de umut vermek için şimşeği gösteriyor. Ve gökten bir su indiriyor da onunla yeryüzüne ölümünden sonra hayat veriyor. Şüphesiz ki bunda aklını kullanacak bir kavim için nice ibretler vardır. Yine göğün ve yerin, emriyle durması da O'nun ayetlerindedir. Sonra sizi bir tek çağırışla çağırdığı zaman bir de bakarsınız ki (yerden diriltilip çıkarılıyorsunuz). Göklerde ve yerde kim varsa hepsi o'nundur. Hepsi de O'na itaat etmektedirler. (Rum 30/20-26)

Kur'an ayetlerinden anladığımıza göre ayetler sadece Kur'an'da yazılanlarla sınırlı değildir, bütün ayetler iki kapak arasına sıkıştırılmamıştır. Yer-gök Allah'ın ayetleri ile doludur, bizzat "insan" Allah'ın ayetidir:

Bu kitap, Aziz ve Hakim olan Allah tarafından indirilmiştir. Şüphesiz göklerde ve yerde müminler için birçok âyetler vardır. Sizin yaratılışınızda ve çeşitli canlıları yeryüzüne yaymasında kesin olarak inanan kimseler için ayetler vardır. Gece ile gündüzün değişmesinde ve Allah'ın gökten bir rızık sebebi olan

yağmuru indirip de onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesinde ve rüzgârları yönlendirmesinde aklını kullanan bir topluluk için nice ayetler vardır. (Casiye 45/2-5)

Allah'ın bir yazılı bir de görsel kitabı vardır. Kâinat bir kitap içindekiler de bu kitabın ayetleridir.

Örneğin güneş Allah'ın ayetidir. Biz güneşin yaşamımız için ne kadar gerekli olduğunu yapılan araştırmalarla iyice kavramış bulunuyoruz. Öyleyse güneş ile ilgili Kur'an ayetlerini tefsir edip anlatan bir kişi ne kadar müfessir/alim ise güneşin fiziksel ve kimyasal yapısını inceleyen bir bilim adamı da o kadar alimdir. Birisi yazılı ayetleri diğeri de görsel ayetleri okur. İslam ikisinin de bir arada incelenmesini emreder. Yani Kur'an'ın kâinat kitabıyla tefsir edilmesi Allah'ın emridir.

Kar tanelerinin hepsinin farklı yapıda olması, ağaçlardaki yaprakların hiçbirinin aynı olmaması ve insanların parmak izlerinin değişik olması Allah'ın ayetlerindedir. Allah yarattığı her bir ayet üzerinde ayrıca işlemler yapar, bu yüzden bir diğerdinden farklı olur.

Allah Kur'an'a bakmamızı emrettiği gibi kâinatı da okumamızı, oradaki ayetleri görmemizi de ister:

Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki, insanlar onlara sırt çevirir de yanlarından geçer, giderler. (Yûsuf 12/105)

O, yedi göğü, birbiri üzerine yarattı. Rahmân'ın yaratmasında bir aykırılık, uygunsuzluk görmezsin. Gözünü döndür de bak, bir bozukluk görüyor musun? Sonra gözünü tekrar tekrar döndür (bak). Göz âciz ve bitkin halde sana dönecektir. (Mülk 67/3-4)

Görmez misin ki Allah bulutları sürüklüyor; sonra onları bir araya getirip üst üste yığıyor. İşte görüyorsun ki bunlar arasında yağmur çıkıyor. O, gökten, sanki oradaki dağlardan da dolu indirir. Artık onu dilediğine isabet ettirir; dilediğinden de onu uzak tutar; bu bulutlardan çıkan şimşeğin parıltısı nerdeyse gözleri alır! Allah gece ile gündüzü evirip çeviriyor. Şüphesiz bunda gözlere sahip olanlar için mutlak bir ibret vardır. Allah, her hayvanı sudan

yarattı. İşte bunlardan kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayağı üstünde yürür, kimi dört ayağı üstünde yürür... Allah dilediğini yapar; çünkü Allah her şeye kâdirdir. (Nûr 24/43-45).

İnsan yiyeceğine baksın. Biz o suyu bol bol döktük. Sonra toprağı nasıl da yarıdık. Bu suretle orada ekinler bitirdik. Üzümler, yoncalar. Zeytinlikler, hurmalıklar. İri ve sık ağaçlı bahçeler, Meyveler, çayırlar bitirdik. Siz ve hayvanlarınız faydalansın diye. (Abese 80/24-32)

Gerçek anlamda âlim olan kişi Kur'an ile kâinat kitabını bir arada okumasını başarabilendir. Yeryüzünün bütün ressamı bir araya gelseler ve Kur'an'da gördükleri her şeyin resmini çizseler karşımıza bu kâinat çıkarır. Yine bu kâinatı bir kitaba sıkıştırarak olsaydık bu Kur'an olurdu. Yüce Allah kâinatın kullanma kılavuzu olan Kur'an'ı biz insanlara teslim etmiştir. İnsanın yapması gereken Allah'ın görsel ayetleri ile yazılı ayetlerini karşılaştırıp bilim üretmektir.

Fakat Müslümanlar yüzyıllardır bunu yapmayınca "İslam bilime karşıdır" masalı icat edilmiştir.

19- İslah Düşüncesinin Merkezinde Ne Olmalıdır?

İslah kelimesi, Salah kelimesinin if'al kalıbında kullanılmış halidir, "Layık olmak, düzeltmek, onarmak, barıştırmak ve iyilik yapmak" anlamlarına gelir. Aynı kökten gelen sulh kelimesi de barış anlamındadır. Dillerde salah kelimesi ve türevlerinin anlamları hakkında küçük farklılıklarla ittifak halindedirler. Kısaca islah; mevcut karmaşayı düzeltmek ve barışı sağlamak demektir. Bu tanıma göre islahatçı da onaran, düzelden kimse olmaktadır. Her şey zıddı ile kaimdir esasınca islahın karşısında fesat kavramı yer almaktadır. "Fesat" fiil kökünden gelen "fesat" kelimesi, toplumda maddi-manevi çürümeye neden olan Kur'an dışı düzensizliğin, yozlaşmanın ve başıboşluğun adıdır.

İslah yolu ile meydana gelen eylemle "Salih amel", fesat yolu ile meydana gelen eyleme ise "Fasit amel"

denilir. Varlık âleminde işlenebilecek en büyük salih amel yani ıslah hareketi Allah'tan başka ilah olmadığı gerçeğini kabul edip gereğince yaşamaktır. Yine varlıkların işleyebilecekleri en korkunç fasit amel ise Allah'a ortak koşma suçudur. Bütün salih ameller Allah'tan başka ilah olmadığı gerçeğinin yansıması olduğu gibi tüm zulüm ve şer dolu fasit eylemlerin altın da da şirk suçu yatmaktadır.

Şirk, bütün fasit amelleri doğuran ana unsurdur. Öyleyse ıslah adına icra edilen tüm eylemler Kur'an'ın tek ilah ilkesine aykırı olmaz, olursa buna salih amel denmez, ıslah adı altında fesadı yaymak denilir. Bakara suresinin 8-10. ayetleri bu hakikate dikkatlerimizi çekmektedir. Allah'ı tek olarak anmak ve iman etmek Kur'an'ın en temel mesajı ve asla taviz vermediği esasıdır.

Tek ilah ilkesine kulak tıkayanlar en büyük fesatçılardır ve ürettikleri diğer eylemler de bu fesat içerikli mantığın ürünü olduğu için ahirette bir değer ifade edemeyecektir. Kalpleri hasta olan bu kimselerin eylemleri içlerindeki hastalığı başkalarına bulaştırmaktan öte bir şey değildir.

Kâinatın ortaksız sahibi Allah'tır. Tüm varlıkların yaratıcısı, şekillendiricisi O olduğu gibi yaratılış maksadını belirleyen ve buna uygun karakter kazandıran da yine O'dur. Yüce Allah yarattığı kâinatın kullanma kılavuzu olan vahyini insana indirmiş ve insanoğlunun doğasını bu evrenle uyumlu hale getirmiştir. Bu uyuma "fıtrat" denilir, dolayısıyla kâinatı ve insanı asıl ıslah eden Allah'tır. Bu da bizi, bir eylem ve düşünce Allah'ın indirdiği vahye uygun olduğu kadar ıslah adını alır sonucuna götürür.

Her şeyi belli bir plan yani kader dâhilinde yaratan Allah tüm yaratılanların yapısal özelliklerini belirlemiş tabiatlarına uygun yasaları koymuştur. Biz fark edelim ya da etmeyelim varlıkların tamamı bu ilahi ölçülere göre hareket etmektedir. Örneğin bir arı ne yerse yesin bal yapar, bir inek ne yerse yesin et ve süt yapar çünkü onları Allah buna programlamıştır. Doğanın kendi içerisinde kin ve nefret olmadığından hayvanlar birbirlerine katliam yapmazlar. Doğal ortamda barış yani

"sulh" hakimdir. Bizim kötü hadiseler zannettiğimiz volkanlar, yer sarsıntıları vs. aslında sistemin devamı için gerekli olan mekanizmalardır. Bu mekanizmaları değerlendiremeyen insanlık karada ve denizde fesda neden olduğu gibi Allah'ın suçlamaktan da utanmamaktadır.

Evrende Allah'ın yasaları çiğneyerek fesat çıkartan tek varlık insandır ve haksız yere ilk kanı döken de yine insan olmuştur. İnsanın dışındaki diğer varlıkları ne kadar tahrik edersek edelim işleyebilecekleri bir cinayet yoktur. Ama vahiyle ıslah olmayı reddeden insanın gözü döndüğünde işleyemeyeceği cinayet yoktur. Katliamların, tecavüzlerin, sömürgeciliğin ve doğal çevrenin tahribinin tek suçlusu insandır. Fakat buna rağmen insanlığın hizmetine verilen gökler, yer ve hayvanlar görevlerini insana küsmeden yapmaktadırlar, çünkü onların bizzat Allah ıslah etmiştir.

İslah Kur'an gözetiminde yeni yasalar oluşturmak ve vahyi hayata taşımaktır. Bu noktada gerçek anlamda bir ıslahtan bahsediyorsak vahyi konuşmalıyız çünkü Allah'tan kopuk ıslah düşüncesi geliştirilemez.

20- İnsanın Kendisini İslahı Mümkün mü?

İnsanın kendisi ile olan münasebetleri diğer tüm yaratılmış varlıklarla olan ilişkilerinden önce gelir. Kendisi ile barışık olamayan, kendisini tanıyamayan, sorumluluğunun ve değerinin farkında olamayan insanlar bunalımlardan ve yanlış adımlar atmaktan asla kurtulamazlar. Ya canavarlaşırlar ya intihar ederler ya da diğer varlıklara zarar verip fesda neden olurlar. İnsanın Allah'a iman etmekten sonra yapacağı en önemli vazife kendisinin kim olduğunu ve kendisinden ne istendiğini öğrenmek olmalıdır.

İnsanın kim olduğunu ve niye yaratıldığını en iyi bilen ve belirleyen elbette ki Allah'tır. İnsanı vahyin dışında bir kaynaktan öğrenmeye çalışanlar tıpkı bir robotu inceler gibi tahliller yapmaya çalışırlar oysa insan manevi boyutu, amacı ve duyguları olan bir varlıktır.

Öyleyse kendimizi bizzat yaratıcımızdan tanımalıyız. İnsanın kendisi ile olan ilişkilerinde ıslahı ayetler ışığında maddeler halinde şöyle anlamaya çalışabiliriz:

- İnsan kelimesi ünsiyet yani sıcakkanlı yakınlık kurabilen anlamına geldiği gibi unutabilen varlık anlamına da gelmektedir. İnsan bazen sınırlarını unuttur, karşıdakinin insan olduğunu unuttur ve nihayet kendisinin insan olduğunu da unuttur. Buna mukabil Allah zikri/hatırlatmayı indirerek insana kim olduğunu ve sorumluluklarını hatırlatır böylece insanın kalbinde tatmin duygusu meydana gelir. (Ra'd 13/28)

- İnsanoğlunun ruh ve beden yapısı vahiy ve tabiatla uyumlu olduğundan yaptığı işlerin yanlış mı yoksa doğru mu olduğunu fark eder buna "Furkan" denilir. Allah şöyle buyurur: **Ey iman edenler! Eğer Allah'tan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü ayırdedecek bir anlayış/Furkan verir, suçlarınızı örter ve sizi bağışlar. Çünkü Allah büyük lütuf sahibidir.** (Enfâl 8/29) Bu ayetten anladığımıza göre kişi doğal yapısını/Fıtratını koruyup haram ve şirkten kaçınırsa (bunun adı "Takva"dır) Allah bu kimseye hak ile batılı ayırt edebilme kabiliyeti verir. Kişi haramlardan sakındıkça bu kabiliyet gelişir ve hayatına daha sağlıklı yön verir. Bunun tersi de mümkündür. Hayatını haramlar ve şirkle mahveden kimselerin furkan yetisi körelir ve hak ile batılı ayırt edemeyecek noktaya gelirler.

- İnsan yaptığı işlerin doğru olup-olmadığını fark edebilen bir varlık olduğu gibi Allah'tan kişisel ilham alan bir varlıktır. (Şems 91/7-10) Bu nübüvvet anlamında bir vahiy olmayıp kişisel yönlendirmedir. İnsan takvalı oldukça kendisine gelen ilhamın Rahmani mi yoksa Şeytani mi olduğunu fark eder. Harama ve batıl inanışlara kapılıp giderse kendisine yapılan uyarıları ya anlayamaz ya da dikkate almaz. Allah her insanı iyiye yönlendirme ve kötünden uzaklaşma konusunda hayatın akışı içerisinde çeşitli olaylarla uyarır. Bu uyarıları görme kabiliyetine "Basiret" denilir. Allah şöyle buyurur: **Allah'tan korkanlar, kendilerine şeytandan gelen bir vesvese dokunduğu zaman düşünür, görürler.** (A'raf 7/201) Neyi görürler peki? Tabi ki yap-

tıkları eylemlerin sonuçlarını ve kendilerine olan etkilerini görürler. Basiret olayların şimdisini değil öncesi ve sonrası ile görebilmektir. Unutmayalım ki göz olanı görür, gönül ise olacakları da görür. Bu ileri görüş de elbette takvalı olma ve vahye sarılmakla alakalı bir durumdur. Görmek için sadece gözün olması yeterli değildir. Bir de ışığa (Nur) ihtiyaç vardır. Bu ışık vahiydir. İnsan hayatını ne kadar vahiy alırsa Allah onun hayatını o kadar aydınlatır (Hadîd 57/28)

- İnsan her ne kadar mazeret üretse de kendi kendisinin kim olduğunun sürekli farkındadır. (Kıyâme 75/14) Bir yanlış yaptığında bunun bunalımına girer ya da bir güzellik yaptığında bunun huzurunu yaşar. Allah bizlere isyanı, fısı ve küfrü kötü göstermiş, imanı, salih ameli ise güzel göstermiştir (Hucurât 49/7) Demek ki güzel yaşamak imanı yaşamaktır. Yapımızda olan bu özelliklerin aksine hareket edersek hayatımızda dar bir geçim ve bunalımlar meydana gelir. (Tâhâ 20/124, En'âm 6/125) Vahyin aydınlığından kaçan bu kimselere ise haramlar ve küfür süslü gösterilir. (Mü'min 40/37, Tevbe 9/37)

Kısaca insanın bazı fitri özelliklerine değinmeye çalıştık. Konu Kur'an'dan incelendikçe daha ciddi sonuçlara ulaşılabileceğini düşünüyoruz. İnsanın kendi özelliklerini keşfetmesi, nelerden sakınması gerektiğini bilmesi ve buna uygun yaşaması kendi kendisinin ıslahı olacaktır (Muhammed 47/5) Kişinin Allah'a şirk koşmaması, haramlardan kaçınması sayısız sorunu ortadan kaldıracaktır. Aksi halde insanın iç dünyasında bozulmalar-çürümeler meydana gelir. Kendisini ıslah edemeyen bir kimseden toplumunun ve çevresinin ıslahını istemek mantıklı değildir. Öyleyse kişi değişime başkalarından değil kendisinden başlamalıdır.

Hayatın diğer alanlarında ıslah yapabilmeyenin ön şartı insanın kendi içinde barışık olması ve kendisine güvenmesidir. Şirk ve haramlar insanın kendisine olan güvenini ve dik duruşunu sarsıntıya uğratar. Kur'an'a göre bu, insanın kendisine yaptığı zulümdür. (Yûnus 10/44) Zulüm eşyayı olması gereken yerin ve zamanın dışında kullanmaktır. İnsan da kendisini Allah'ın iste-

diği alanlarda istihdam etmezse yani Kur'an'ın çağrılarına kulak tıkarsa kendi kendisinin zalimi ve katili olur. Böyle kimseler Kur'an'da zalim ve nankör olarak vasıflandırılmışlardır.

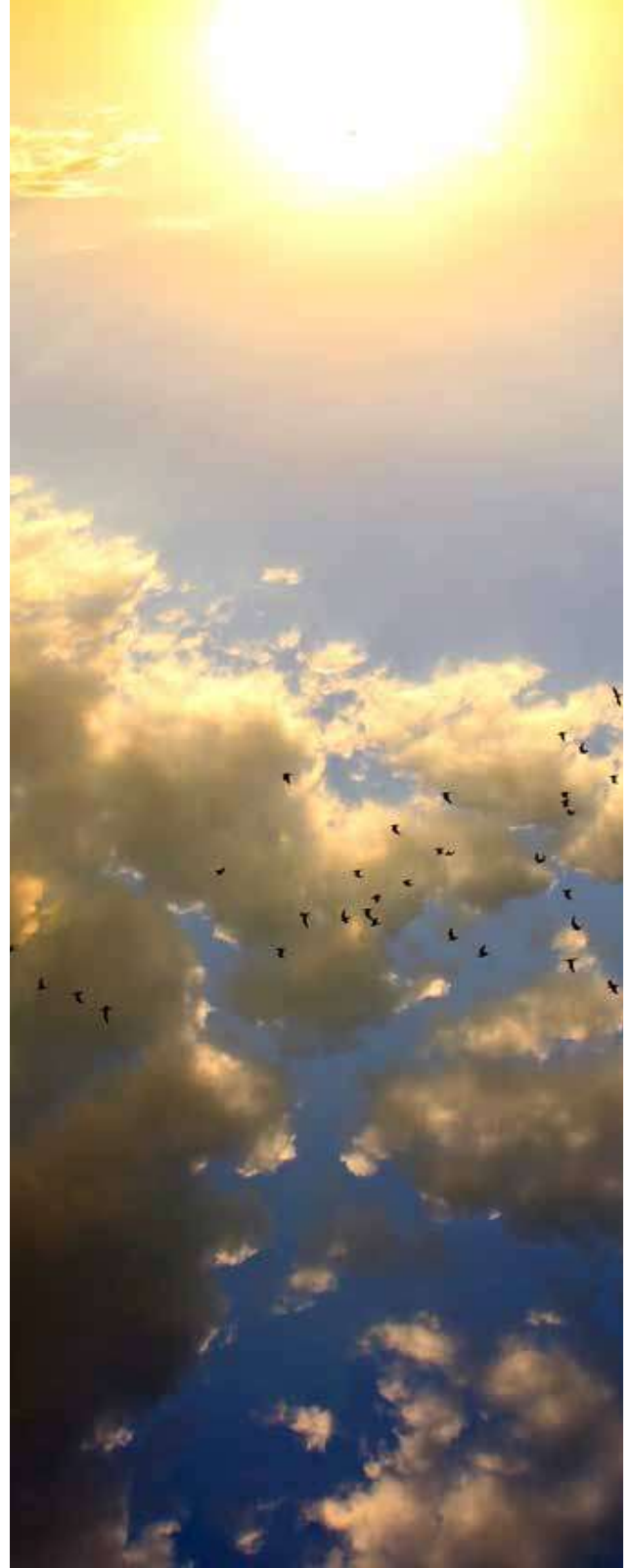
İnsanın infaka, hoşgörüye, yardımlaşmaya, sabretmeye, tevazuya vs. güzel huylara kendisini alıştırmayı ve bunları karakter haline getirmesi kişisel gelişimi için gereklidir. Yine riya, yalancılık, aldatma ve sözünde durmama gibi ahlaki zaafılardan da uzak durması lehine olacaktır. İnsan benliğinin ıslahı Kur'an ahlakı ile mümkündür. Eşyaya anlam yükleyen ve isimlerini insana öğreten Allah'tır. Dolayısıyla kar-zarar, iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi ayırıcı vasıfları Kur'an'dan öğrenip kendi pratiğimize aktarmalıyız ki önce kişisel sonra da toplumsal ıslah meydana gelebilsin.

21- Salih Amel Denilince Ne Anlamalıyız?

Salih Amel kavramı Kur'an'ın tüm insanlığa hediyesidir ve anlam sahası dışında kalan hiçbir alan yoktur. İçinde bulunduğumuz her ortamda ve şartlarda üretebileceğimiz salih ameller mutlaka vardır. Ama önce "salih amel" denilince ne anlamalıyız buna bakalım. Canlıları kasıtlı yaptıkları eylem "amel", düzeni, dengeyi ve uyumu ifade durumlar ise "salih" kelimesi ile karşılık bulur. Bu ikisinden oluşan "Salih Amel" kavramı "İslahı, huzuru, düzeni dengeyi ve yaralı işlerin bilinçli olarak üretmektir". Salih amel işleyen kimseye muslih, bu eylem ise ıslah etmek denilir.

Kur'an'da salih amelin yani düzgün ve yaralı işler yapmanın imandan hemen sonra defalarca zikredilmesi boşuna değildir. Salih amel her ne kadar namaz, oruç, hac vs. ibadetler olarak gösterilip sınırlandırılrsa da tüm hayatımızı ve tüm evreni kuşatan ıslah hareketidir. Dar bir çerçevede ele almak hatalı bir yaklaşım olur.

Kur'an'a göre insanlık iman ve salih amelden yoksun kalırsa hüsrana uğrayacaktır. (Bkz: Asr Suresi) Allah'ın salih ameli ısrarla vurgulaması üzerinde önemle durmamızı gerektirmektedir. Bir eylemin salih kabul

edilebilmesi için her şeyden önce tevhid esaslarına uygun olması, insanlığın lehine olması ve fesadı giderici olması gerekir. İyilik yapıyorum, yararlı işler üretiyorum zannı ile gelişi güzel hareket edersek farkında olmadan fesada neden oluruz. Dolayısıyla yaptığımız tüm eylemleri Kur'an ile denetlemeli ve uygunluğunu sorgulamalıyız.

Yararlı işlerin sınırı yoktur her durumda ıslah edici olup salih ameller işleyebiliriz. Kur'an'ın önerdiği bazı salih amelleri şöyle sıralayabiliriz:

- Zalimleri ve zulmü aralıksız eleştirmek, "Bizden" olanı kayırmamak. (Nisâ 4/135)
- İşi hak etmeyene vermemek, iş verdiğini denetlemek. (Nisâ 4/58)
- Kamu mallarını tüm toplumun faydalanabileceği şekilde yönetmek. (Haşr 59/7)
- Uydurma ve uydurmacılarla mücadele etmek, hiçbir uydurmaya müsamaha göstermemek. (En'âm 6/112)
- Her türlü ırkçı ve asimilasyon faaliyetlere karşı durmak. (Hucurât 49/13, Rûm 30/22)
- Hayvan hakları üzerinde titizlikle durmak. (Nahl 16/5-8)
- Kamuya açık alanları kirletmemek, kirletenleri uyararak. (Müddessir 74/4, Tevbe 9/108)
- Din sömürücülerini deşifre edip kınama yapmak. (Tevbe 9/30-34)
- Türbe-mezar tapınmacılığı ile mücadele etmek. (Ahkaf 46/4-6)
- Birileri rahatsız oluyor diye hakkı anlatmaktan vazgeçmemek. (Zuhruf 43/5)
- Faşist-Despotik rejimlerin tehditlerinden korkmamak. (Tevbe 9/13)
- Atılımı birilerinden beklememek, inandığı davada önce kendi yürümesi. (Bakara 2/177)
- Samimi olmayan, hak etmediği övgüyü reddetmesi. (Bakara 2/204-206)
- Kişisel suçları ve gizli halleri araştırmamak, insanların onurlarını kırmamak. (Hucurat 49/12)
- Dinde aşırıya kaçanları uyarmak. (Mâide 5/77)
- Sözlü saldırılara kulak asmamak, ağız dalaşı yapmamak. (Hicr 15/94-97, Furkân 25/63)
- Kendisi tok ise öbürünü de doyurmak. (Beled 90/11-16)
- Kur'an ile cevap vermek, sözlerini Kur'an'a dayandırmak. (Hac 22/8-10)
- Mücadeleci olmak, kabuğuna çekilmemek ve inzivayı reddetmek. (Âl-i İmrân 3/200)
- Sivil toplum, yardımlaşma projelerine ve faaliyetlerine katılmak, yardımlaşma ve dayanışma derneklerine üye olmak. (Şûrâ 42/39, Mâide 5/2)
- Allah'tan başka şefaathçi ve kurtarıcı aramamak. (Zümer 39/1-3)
- Eleştiriye zulme çevirmemek ve düşmanlarının hukukunu korumak (Mâide 5/8)
- İnsanları masal ve hurafelerle uyuşturmamak ve ibret dolu örneklerle uyarmak. (Yûsuf 12/1-3)
- Kur'an'ın tek açıklayıcısının Allah olduğunu insanlara bildirmek. (Hûd 11/1-2)
- Nebileri ya da velileri putlaştırmamak. (Mâide 5/116-117)

Salih amel örneklerini çoğaltmak mümkündür. Bu kitabın kaleme alınması, okunması ve tenkit edilmesi de dahil anlam sahası çok geniştir. Kur'an okunup uygulandıkça nasıl hareket etmemiz gerektiği netleşecek ve Kur'an'a uygun tüm eylemlerimiz şayet Allah'ın rızası gözetilerek yapılırsa salih amel olarak hanemize yazılacaktır.